

İkili iktidar bir ülkede iki farklı gücün aynı anda bulunması ve birbirlerini yok edebilecek güce sahip olmamaları durumunda ortaya çıkar, kısa veya uzun zaman sürer. Bütün devrimlerde kısa veya uzun süreli ikili iktidar yaşanmıştır. Mesela Paris Komünü özgün bir ikili iktidardır. Bir yanda burjuvazinin diğer yanda işçilerin dar bir alanla sınırlı iktidarı vardır.

Rus devriminde Şubat-Ekim 1917 arasında iki iktidar birlikte bulunur: Sovyetlerin iktidarı ve Çarlık ile burjuvazinin iktidarı.

Yıllarca süren halk savaşlarına kadar ikili iktidarların kısa ömürlü oldukları kabul edilirdi. Taraflardan birisi diğerini uzun olmayan zamanda yok ederdi.

Çin tipi halk savaşlarında bir yanda kıvılcık politik üsler, diğer yanda feodallerin iktidarı vardı. İki taraf da birbirini yok edemiyordu. Bu durum yıllarca sürdü ve kıvılcık politik üsler genişleyerek ülke çapında iktidarı ele geçirdiler.

Küba örneğinde ise ikili iktidar kısa sürmüştür (iki yıl).

Bugün farklı bir ikili iktidar çeşidi karşımızdayız. Venezuela ve Bolivya'da görülen bu ikili iktidarın önceki ikili iktidarlardan farkları şöyledir.

Birincisi; bu ikili iktidarlar seçimle kurulmuştur. Bir yanda burjuvazinin diğer yanda ise sosyalistlerin ya da kendilerini böyle tanımlayanların iktidarı vardır. İkili iktidar önceki örneklerdeki gibi silahla kurulmamıştır.

İkincisi; ikili iktidar aynı zamanda iki devlet demektir. İki tarafın da kendi silahlı güçleri, adalet mekanizması, denetim altında tuttuğu alan vardır. Halk savaşlarında bu durum açık olarak

görülebilir. Sovyet devriminde ise hem iki ayrı devlet vardır hem de bunların fonksiyonları belirli oranda iç içedir.

Venezuela ve Bolivya örneklerinde ise durum değişiktir. Ülkenin tek ordusu ve polisi vardır. Burjuva devlet yapısı dağıtılmamıştır, durmaktadır ve zaten bunu yapabilecek güç de yoktur. Burjuvazinin ve sosyalistlerin elinde değişik devlet kurumları vardır (mesela devlet başkanlığı sosyalistlerdedir).

Bolivya hakkında bilgim fazla olmadığı için Venezuela'dan örnek vermekle yetineceğim. Venezuela'da iki devlet vardır; Chavez ve ardından gelen Maduro paralel bir devlet cihazı oluşturmuştur. Bu cihaz belediyeler ve yerel komünler temeline dayanmakta ve merkez bütçeden gelen parayla faaliyetini sürdürmektedir. Bu örgütlenmenin "Sovyet tipi" ile ilgisi yoktur çünkü örgütlenme yukarıdan aşağıya doğrudur. Taban ekonomik olarak tepeye bağlıdır.

Bu iki devlet cihazı mutlaka bazı alanlarda iç içe de geçmektedir. Burada önemli olan tümüyle ayrı olmasalar bile iki ayrı devletin varlığıdır. Başka türlü çok sayıda uygulamanın hayata geçmesi mümkün değildir çünkü burjuvazinin denetimindeki devlet aygıtı devlet başkanı kendilerinden olmasa bile değişik uygulamaları bloke edecektir. Venezuela'da bunu önlemek için ayrı bir devlet yapısı oluşturulmuştur.

Bu işleyişin teminatı devlet başkanına bağlı olan ordudur. Chavez de eski bir subaydı zaten...

Üçüncüsü; yıllardan beri "seçimle bu iş olmaz" örneği olarak Allende gösterilirdi. Seçimi kazanarak yönetime gelmiş ama CIA'nın da desteğiyle devrilmişti. Bu tür darbeler daha önce de olmuştu. 1954'te Che'nin de şahit olduğu bir darbeye Guatemala'da Arbenz yönetiminin devrilmesi ya da İran'da Musaddık'ın devrilmesi gibi...

Venezuela ve Bolivya'da –özellikle de ilkinde- darbe teşebbüsleri birbirini kovalıyor. Chavez ve ardından Maduro birkaç kez darbe ile devrilmeye çalışıldı, yapılamadı. Bolivya'da seçim sonucunu tanımayan burjuvazi darbe yaptı, Morales ülkeyi terk etmek zorunda kaldı. Ardından seçimi yenilemek zorunda kaldılar ve Morales'in ardılı kazandı, darbe geri çekildi.

Her iki ülkede de darbelerin ABD destekli olduğu söylenebilir, zaten kendileri de bunu saklamıyorlar ama geçmişteki örneklerin aksine darbeler bu kez başarılı olamıyor. Burjuvazi ne kadar çabalasa da rakip iktidarı yıkamıyor, ikili iktidar sürüyor.

Bu yeni bir durumdur. ABD'nin ülke içindeki ortaklarıyla birlikte darbe düzenleyip ilerici yönetimleri yıkmasına o kadar alıştık ki, farklı duruma inanmakta zorlanıyoruz.

Benzeri bir durum Nikaragua'da yaşandı. Sandinist devriminin ardından ABD bu ülkeye müdahale eden Kontraları finanse etti, ekonomik ambargo uyguladı. Yapılan seçimi ABD yanlısı bir kadın kazandı ve devlet başkanı oldu. Sonraki seçimi Sandinistlerden Ortega kazanacaktı. Bu seçime ABD'nin değişik şekillerde müdahale etmemiş olduğu herhalde söylenemez, tıpkı Venezuela ve Bolivya'daki seçimler gibi... Ama başarılı olamadılar.

Bu nasıl oluyor?

Venezuela'da ordunun devlet başkanına bağlı olmasından söz etmiştik. Bunun yanı sıra halk örgütlüdür. İşçi sınıfı değil halk diyorum. Chavez kent varoşlarında yaşayan yoksulların ekonomik durumunu düzeltmeye çalıştı, bu kesime eğitim ve sağlık hizmetleri götürdü (Küba'nın büyük desteğiyle). Bu kesimle yaşanan ve burada girmeyeceğim sorunlar nasıl olursa olsun bu kesim Chavez ve ardından Maduro'nun devrilmesinin kendileri için ne anlama geldiğini bilmektedir.

Önceki birkaç yazıda sözünü ettiğim Marx-Engels'in gerici olarak gördüğü dışlanmışların (eskiden bu kesime lümpen proletarya denilirdi) günümüzdeki farklı işlevi için Venezuela iyi bir örnektir. Bu kesimin şimdiki adı prekaryadır.

Bolivya'daki örgütlenme hakkında geniş bilgim bulunmuyor ama Morales bu ülkede yıllardan beri dışlanmış yerli halkın temsilcisidir. Morales ve partisi ile birlikte yaklaşık 500 yıldan beri İspanyol sömürgecileri ve onların torunları tarafından dışlanmış halk (Indigenos) politikaya girmiştir. Dil ve kültürlerinin gelişmesi için önlemler alınmıştır. Bolivya'da yapılan ulusallaştırmalardan daha önemli olan uygulama budur ve burjuvazi özellikle bunu kaldıramamaktadır.

Morales ordu ve polisin de katıldığı darbe sonucunda ülkeyi terk etmek zorunda kaldı, ardından yine kendi partisinden bir kişi seçimi kazanınca geri dönebildi. Demek ki bu ülkede seçim (Venezuela'da olduğu gibi) kazanmanın prestiji yüksektir, kazanan büyük legalite sağlamaktadır. Bir de özellikle yerli halk ve bunların dışındakilerin bir bölümü örgütlüdür.

Bolivya'da paralel devlet yapısı var mıdır, bilmiyorum.

Venezuela'da paralel devlet yapısının organları belediyeler ve yerel komünlerdir.

Burada AKP'nin dünyada olup bitenleri çok sayıda sosyalistten daha iyi izlediğini görebiliyoruz. Türkiye'de belediyeler, başka ülkelerdeki gibi devletin organıdır. İçişleri bakanının belediye başkanını görevden alma yetkisi vardır. Belediyelere sürekli kayyum atanması, bunun yapılmadığı belediyelerin de hareket imkanlarının daraltılması ikili iktidarı nüveyken engellemek bağlamında da değerlendirilebilir.

Unutmayalım, ikili iktidar ülkeye ve zamana göre değişir. Tıpkısının aynısı iki ikili iktidar bulamazsınız. Venezuela'da ikili devlet yapısında belediyelerin önemli işlevi bulunuyor. Bolivya için yeterli bilgim bulunmamakla birlikte orada da benzer bir yapı olduğunu düşünüyorum. Sonuçta önemli yerel organlarda etkin olmadan bir darbeyi başarısız kılacak kadar örgütlü olamazsınız.

Gerçekten farklı bir durum karşındayız. Hiçbir ülkedeki durum başka bir ülkeye –mesela Türkiye'ye- taşınamaz ama örneklerin öğrenilmesi gerekir.

Seçimle ikili iktidar kuruluyor, ABD ve içerdeki müttefiklerinin darbe teşebbüsleri başarısız oluyor ve ikili iktidar sürüyor. Nasıl sonuçlanacağı da bilinmiyor...

Yeniği görmek ve daha iyi anlamaya çalışmak gerekir...

